

УДК 327.56(73+729.1)"1969-1979"

Політика США щодо Куби в умовах розрядки міжнародних відносин (1969 – 1979 рр.)

К.А. Касаткіна

Запорізький державний медичний університет

ka.kasatkina@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-1756-6989>

Анотація. У статті здійснена спроба проаналізувати особливості політики США щодо Куби в умовах розрядки міжнародних відносин у 1969 – 1979 рр. Основну увагу спрямовано на аналіз факторів, що вплинули на формування політики президентів Р. Ніксона, Дж. Форда і Дж. Картера щодо режиму Ф. Кастро та визначили характер якісних змін в означений період. Висвітлена робота американських дипломатичних представництв, державних відомств та установ щодо налагодження співпраці між двома країнами. У результаті проведеного дослідження авторка дійшла висновку, що політика США щодо Куби в умовах розрядки мала хвилеподібний характер, що було пов'язано не тільки зі специфікою американсько-радянських відносин у 1969 – 1979 рр., але й з особистим ставленням керівництва США до Ф. Кастро та перспектив майбутніх відносин у рамках латиноамериканського регіону.

Ключові слова: США, Куба, розрядка, Р. Ніксон, Дж. Форд, Дж. Картер, Ф. Кастро.

The US policy towards Cuba during Détente (1969-1979)

Abstract. The article is an attempt to analyze the peculiarities of the U.S. policy towards Cuba during Détente (1969-1979). Particular attention is paid to factors which influenced on the formation of the U.S. Presidents` policy towards Fidel Castro`s regime and determined the nature of its qualitative changes in the given period. There is also described the work of American diplomats, the U.S.

government departments and agencies on the establishment of cooperation between Washington and Havana.

As a result of the research the author comes to the conclusion, that peculiarities of the U.S. Policy towards Cuba during Détente had a wavy character. That was due not only to the specifics of American-Soviet relations, but also to the personal attitude of the American leaderships to F. Castro. President Nixon was not ready to extend the principles of detente to Cuba as an ally of the Soviet Union. He continued the covert subversive political activities of previous American administrations. Such actions had led to an increase in Cuba's dependence on Moscow. At the beginning of G. Ford's presidency came a period of "thaw" in US-Cuban relations. The president maintained covert ties with the Castro`s government and eased US sanctions in Latin America. However, Cuba's active policy in Africa and its participation in the war in Angola put an end to Gerald Ford's initiative to normalize relations between the countries. President Jimmy Carter made an attempt to begin negotiations for resuming diplomatic relations with Castro`s regime. The escalation of military conflicts in Africa demonstrated the unity of the political position of the USSR and Cuba, which stopped the positive dynamics of US-Cuban relations. After the end of Detente, Washington returned to traditional approaches in its policy towards Havana.

Key words: USA, Cuba, Détente, Richard Nixon, Gerald Ford, Jimmy Carter, Fidel Castro

Постановка проблеми. Політика розрядки міжнародної напруженості кінця 1960-х – 1970-х рр. відкрила шлях до нормалізації міжнародних відносин. Вона мала найважливіший вплив на формування зовнішньої політики наддержав у локальному і регіональному вимірах та заклала основи для можливої співпраці з країнами Азії, Африки та Латинської Америки. Тому особливо цікавим у науковому плані є виявлення того, як вплинула політика «розрядки» на контраверсійні відносини, які були між США та Кубою. У період розрядки Сполучені Штати і Куба мали змогу розв'язати

ключові проблеми двосторонніх відносин та вивести їх на новий рівень взаємодії. Однак, на першому місці для США залишалися відносини з СРСР. Вивчення політики США щодо Куби як одного з пріоритетних напрямів зовнішньої політики, підпорядкованої радянському вектору, зберігає свою актуальність, бо дозволяє застосовувати виявлені закономірності для аналізу і сучасного стану міжнародних відносин.

Аналіз досліджень та публікацій. Актуальні питання американсько-кубинських відносин та політики США щодо Куби активно вивчаються вітчизняними, так і зарубіжними дослідниками. Так, серед тих, хто аналізує історичну ретроспективу довготривалого конфлікту між США та Кубою варто згадати П. Корнблаха та В. Леогранда, Дж. Франклин, Л. Шульца тощо. До уваги науковців потрапляли як окремі етапи політики США щодо Куби, так і гострі проблемні питання двосторонніх відносин цих країн. Однією з головних була проблема американського ембарго проти Куби, дослідженням якого займалися Д. Дент і К. О'Брайен. Цінний матеріал для дослідження даної теми містить збірки документів, які відкривають нові деталі політики Вашингтону щодо режиму Ф. Кастро у зазначений період¹. Втім, у названих дослідженнях особливості політики США щодо Куби умовах розрядки детально не розглядалися.

Метою дослідження в рамках запропонованої публікації є характеристика особливостей політики США щодо Куби в умовах розрядки міжнародної напруженості (1969-1979 рр.). Вивчення якісних змін в американсько-кубинських відносинах зазначеного періоду дозволить виявити ті чинники, які вплинули на подальше їх загострення.

Виклад основного матеріалу. Відповіддю Сполучених Штатів на кризу системи міжнародних відносин кінця 1960-х рр. стало повернення до принципу колективної безпеки. В умовах Холодної війни зняття напруги в американсько-радянських відносинах та спільне скорочення озброєння,

---

¹ Foreign Relations of the United States, 1969–1976, Vol. E–11, Part 1, Documents on Mexico; Central America; and the Caribbean, 1973–1976. Washington, 2015. 1234 p.; Foreign Relations, 1977–1980, Volume XXIII, Mexico, Cuba, and the Caribbean. Washington, 2016. 945 p.

зокрема ядерного, представлялися Вашингтону більш дієвими. Першими ознаками готовності США до співпраці з Радянським Союзом стала підготовка і підписання договору про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, космічному просторі й під водою у 1963 р. Продовженням співпраці стала робота над договором про нерозповсюдження ядерної зброї 1968 р. Підписання цих міжнародних правових актів відкрило шлях для початку перемовин про обмеження стратегічних озброєнь і ще раз засвідчило наміри обох країн зняти напругу у Холодній війні. Так, 20 січня 1969 р. президент США Р. Ніксон у своїй інавгураційній промові проголосив, що «після періоду протистояння ми вступаємо в епоху переговорів»². Тим самим він підкреслив готовність продовжити американсько-радянський діалог, який був розпочатий попередніми адміністраціями, та додати йому нового імпульсу. Хоча Р. Ніксон не мав ілюзій щодо зникнення конкуренції між США та СРСР, але він очікував, що цей підхід «батога й пряника» встановить правила гри та позначить сфери впливу.

Політика розрядки мала спричинити й зміни у відносинах США з іншими комуністичними країнами, зокрема з Кубою. Проте, з режимом Ф. Кастро адміністрація Р. Ніксона не мала намірів вступати у переговори – був продовжений курс попередніх адміністрацій, який полягав у запобіганні консолідації кубинського населення навколо режиму Ф. Кастро та підтримці міжнародної ізоляції Куби. Цього планувалося досягнути шляхом здійснення економічного та політичного тиску на Кубу, проведення прихованих диверсійних операцій та підтримкою кубинської опозиції. Значну роль у дотриманні жорсткої позиції у відносинах з Гаваною зіграло особисте ставлення Р. Ніксона до кубинського лідера Ф. Кастро. Ще будучи віце-президентом при Д. Ейзенхауері він був прихильником жорсткої лінії у політиці США щодо Куби та підтримував особисті тісні стосунки з деякими

---

² Nixon R. Inaugural Address. January 20, 1969. URL.: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/inaugural-address-1> (дата звернення 21.05.2020)

членами американсько-кубинського співтовариства емігрантів³. Пізніше Р. Ніксон підтримав військову операцію у затоці Свиней у 1961 р. та був на боці так званих «яструбів» під час Кубинської (Карибської) ракетної кризи у 1962 р. Тому, одні з перших кроків його президентства у зовнішньої політиці були спрямовані саме на переоцінку ефективності таємних операції проти режиму Ф. Кастро.

Разом з цим, Вашингтоном були здійснені заходи для з'ясування настроїв кубинського керівництва щодо нової американської адміністрації. Так, через швейцарське посольство у Гавані стало відомо про зацікавленість Ф. Кастро, який на той момент обіймав посаду прем'єр-міністра, у контактах із США та його готовність до обговорення низки проблемних питань «з метою просування до розрядки»⁴. Проте президент Р. Ніксон залишив цю інформацію без відповіді. Подальші спроби встановити діалог режимом Ф. Кастро «без попередніх умов» були припинені. Тож разом з планами Вашингтону щодо нормалізації американсько-радянських відносин і зняття напругі, США не були готові до взаємних поступок та пошуку компромісу з комуністичною Кубою.

Весною 1969 р., після детального аналізу ЦРУ можливостей посилення програми дій проти режиму Ф. Кастро,⁵ адміністрацією Р. Ніксона було прийняте рішення активізувати приховані операції проти Куби із залученням кубинських вигнанців до диверсійних акцій. Так, через діяльність антикастрівських груп «Альфа 66» та «Бригади Венсеремос», було завдано значної шкоди кубинській економіці, особливо цукровій промисловості. На

---

³ Waldron L. Watergate: The Hidden History: Nixon, The Mafia, and The CIA. Berkeley, 2012. P. 54.

⁴ Memorandum of Conversation. Washington, April 11, 1969. 5 p.m. Swiss Follow-up on Indications from Castro of Desire for Dialogue with U.S. *Foreign Relations of the United States, 1969–1976, Vol. E–10, Documents on American Republics, 1969–1972*. URL.: https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1969-76ve10/pg_d199-1 (дата звернення 06.05.2020).

⁵ Memorandum Prepared for the 303 Committee. Washington, April 26, 1969. Feasibility of Covert Operations Against Cuba. *Foreign Relations of the United States, 1969–1976, Vol. E–10, Documents on American Republics, 1969–1972*. URL.: https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1969-76ve10/pg_d200-01 (дата звернення 06.05.2020).

додачу до загальної економічної кризи кінця 1960 – початку 1970-х рр., збитки від антикубинської діяльності США спричинили зростання залежності Куби від СРСР. Тож, як зазначив американський дослідник Е. Гонсалес, якщо до 1970 р. Ф. Кастро був незалежним у проведенні своєї зовнішньої та внутрішньої політики, то згодом його режим був підпорядкований Москві. Це сприяло ще більшому розвитку радянського стратегічного потенціалу в Карибському басейні та становило загрозу життєво важливим інтересам США у регіоні⁶.

Через поширення діяльності Радянського Союзу на Кубі – підписання нових радянсько-кубинських економічних угод, зростання кількості технічних фахівців з СРСР, посилення впливу прорадянських елементів у кубинському уряді та перетворення морського порту у Сьєнфугос на центр по обслуговуванню радянських підводних човнів – відносини між Вашингтоном і Москвою стали більш напруженими. Після обміну дипломатичними нотами і тривалих переговорів було досягнуто домовленостей: США підтвердили свої зобов'язання 1962 р. не вторгатись на Кубу, СРСР – не розміщувати наступальне озброєння на острові⁷. Ці домовленості були закріплені під час візиту Р. Ніксона до СРСР весною 1972 р., коли обидві наддержави підтвердили курс на розрядку. Прояви нового напруження в американсько-радянських відносинах у латиноамериканському регіоні було знято.

Незважаючи на досягнення домовленостей між Вашингтоном і Москвою, загострення в американсько-кубинських відносинах відбувалося протягом всього президентства Р. Ніксона. Воно було спричинено непримиримою позицією США щодо поширення кубинського впливу у латиноамериканському регіоні та на африканському континенті. Так, Кубі вдалося відновити дипломатичні відносини з Чилі, Перу, Панамою й Венесуелою та встановити нові зв'язки з низкою країн Центральної Америки

---

⁶ Gonzalez E. The United States and Castro: Breaking the Deadlock. *Foreign Affairs*. 1972. Vol. 50, No. 4 (Jul.). P. 731-732.

⁷ Franklin J. Cuba and the U.S. Empire: A Chronological History. New York, 2016. P. 94.

й Африки. Успіхи уряду Ф. Кастро на міжнародній арені виявили недоліки стратегії США щодо політичного тиску та дипломатичної ізоляції Куби. Однак адміністрація Р. Ніксона, зосередивши зусилля на відносинах Схід-Захід, недостатньо уваги приділяла латиноамериканському регіону для остаточного вирішення «кубинського питання». На думку тогочасного державного секретаря та радника президента з питань національної безпеки Г. Кіссінджера, це було пов'язане з тим, що президент став розглядати взаємну ворожість США та Куби «як факт життя»⁸. При цьому, як зазначив американський дослідник Л. Шульц, Латинська Америка за президентства Р. Ніксона була визнана як регіон з низьким пріоритетом, в якому події «...в кінцевому рахунку не матимуть ніякого істотного впливу на успіх нашої зовнішньої політики»⁹.

Проблеми в американсько-кубинських взаєминах, які накопичувались з часів розриву дипломатичних відносин у 1961 р., вимагали пошуку шляхів встановлення зв'язку з урядом Ф. Кастро для вирішення найбільш гострих питань. Тому, всупереч офіційній позиції адміністрації Р. Ніксона, Г. Кіссінджер взяв на себе відповідальність за підготовку до прихованого переговорного процесу з кубинським лідером. Як встановили дослідники В. Леогранд і П. Корнблук, у липні 1974 р. державний секретар передав Ф. Кастро секретне повідомлення про наміри Вашингтону обговорити низку найважливіших питань двосторонніх відносин. На думку науковців, саме це послання поклало початок тривалим спробам Сполучених Штатів досягти «відкриття» Куби, як до цього з Китаєм – поширити стратегію розрядки з Радянським Союзом на його комуністичного союзника в Карибському басейні¹⁰. Тож протягом наступних місяців американськими і кубинськими

---

⁸ Kissinger H. *Years of Renewal. The Concluding Volume of His Classic Memoirs*. New York, 2011. P. 771.

⁹ Schoultz L. *That Infernal Little Cuban Republic: The United States and the Cuban Revolution*. Chapel Hill, 2009. P. 246.

¹⁰ LeoGrande W. M., Kornbluh P. *Back Channel to Cuba: The Hidden History of Negotiations between Washington and Havana*. Chapel Hill : The University of North Carolina Press, 2015. P. 119-120.

емісарами було проведено низку неофіційних приватних зустрічей для обговорення проблем, що розділяли США та Кубу.

У серпні 1974 р., внаслідок Вотергейтського скандалу, президент Р. Ніксон подав у відставку. Його посаду обійняв віце-президент Дж. Форд. У своїй присязі новий президент підтвердив наміри США «шукати миру» і дотримуватися принципів політики розрядки¹¹. Новій президентській адміністрації у спадок залишилося невирішене кубинське питання, яке в умовах поширення революційних рухів у Західній півкулі та в Африці вимагало підвищеної уваги. Крім того, у Латинській Америці ширилося невдоволення забороною на торгівлю з Кубою та її тривалою ізоляцією. Країни регіону вимагали надати їм право самим вирішувати, як будувати свої відносини з режимом Ф. Кастро. У Вашингтоні визнавали, що їхня політика в регіоні все частіше завдавала шкоди взаєминам з традиційними «друзями». Тому, за словами Г. Кіссінджера, якій залишився на своїх посадах при Дж. Форді, було прийнято рішення «розробити послідовну політику санкцій, яка б дозволила кожній країні Західної півкулі вільно дотримуватися своїх власних національних інтересів»¹².

Неспроможність Вашингтону повалити режим Ф. Кастро все частіше викликала дискусії серед американських діячів про те що можливо зближення з Гаваною є кращим для інтересів США. Так, упродовж 1975 р. у Конгресі був ініційований розгляд низки законопроектів про скасування ембарго проти Куби¹³. Однак ця ініціатива не мала підтримки більшості членів Конгресу. Як зауважили дослідники Д. Дент і С. О'Брайн, мотиви зміни кубинської політики США значною мірою виходили саме з політичного обґрунтування, а не із втрат чи вигоди для Вашингтону такої політики економічного придушення. Головним аргументом було те, що

---

¹¹ Ford J. R. Remarks on Taking the Oath of Office. August 09, 1974. URL.: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-taking-the-oath-office> (дата звернення 26.05.2020).

¹² Kissinger H. Years of Renewal. The Concluding Volume of His Classic Memoirs. New York, 2011. P. 772.

¹³ Franklin J. Cuba and the U.S. Empire: A Chronological History. New York, 2016. P. 115-116.

поступки режиму Ф. Кастро – це удар по демократії у Західній півкулі¹⁴. До того ж, питання зняття ембарго мало залишитися для США важливою «зброєю» у майбутніх дискусіях з кубинським урядом.

У цілому, на початку президенства Дж. Форда був намічений прогрес у нормалізації американсько-кубинських відносин. Були продовжені приховані контакти з урядом Ф. Кастро та докладено зусиль для «гармонізації» відносин у латиноамериканському регіоні. Зі свого боку Вашингтон очікував від Куби припинення підтримки революційних рухів та скорочення військових зв'язків з Радянським Союзом. Особливе занепокоєння США викликала участь кубинців у громадянській війні в Анголі, а саме допомога прокомуністичній фракції Народного руху за звільнення Анголи – Партії праці¹⁵. Так, 20 грудня 1975 р. на прес-конференції президент Дж. Форд заявив, що участь Куби у громадянській війні в Анголі та підтримка революційних рухів виключає будь-яку можливість відновлення повноцінних американсько-кубинських дипломатичних відносин¹⁶. Однак приховані контакти були продовжені, що допомагало знімати напругу у відносинах між двома країнами продовж наступних років.

Восени 1976 р. у США пройшли президентські вибори. З незначною перевагою перемогу одержав кандидат від демократів Дж. Картер, разом з яким прийшла і нова команда управлінців. Серед них був новопризначений державний секретар С. Ванс, який прагнув поліпшити відносини з Радянським Союзом і країнами третього світу, зокрема з Кубою. Він розглядав мотиви політики Ф. Кастро як «питання, яке потрібно

---

¹⁴ Dent D., O'Brien C. The Politics of the U.S. Trade Embargo of Cuba, 1959-1977. *Towson University Journal of International Affairs*. 2016. Vol. XII. Nov. 1. P. 175. URL.: <https://cpb-us-w2.wpmucdn.com/wp.towson.edu/dist/b/55/files/2017/11/POLITICS-OF-US-TRADE-EMBARGO-WITH-CUBA-1cd8yqu.pdf> (дата звернення 16.05.2020).

¹⁵ Telegram 295722 / Tosec 240257 From the Department of State to Secretary of State Kissinger in Paris. Washington, December 16, 1975, 0216Z. *Foreign Relations of the United States, 1969–1976, Vol. E–11, Part 1, Documents on Mexico; Central America; and the Caribbean, 1973–1976*. Washington, 2015. P. 818-819.

¹⁶ Ford J. R. The President's News Conference. December 20, 1975. URL.: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/the-presidents-news-conference-57> (дата звернення 26.05.2020).

досліджувати, а не припускати»¹⁷. Саме С. Ванс задав тон дискусії про нормалізацію американсько-кубинських відносин.

Для кращого розуміння ймовірних шляхів покращення відносин з урядом Ф. Кастро Радою національної безпеки був здійснений детальний аналіз чинної політики США щодо Куби. З цієї метою був створений Комітет з перегляду політики РНБ. У перші місяці своєї роботи члени комітету дійшли висновку, що нормалізація американсько-кубинських відносин слугуватиме довгостроковим інтересам США: сприятиме зменшенню залежності Куби від Радянського Союзу, надаватиме їй стимулу для припинення іноземних інтервенцій, покращить становище у сфері прав людини, допоможе з отриманням компенсації за націоналізовану американську власність та відновленням їх присутності на острові¹⁸. Комітет ухвалив покрокову стратегію, яку запропонував радник президента з національної безпеки З. Бжезінський. Вона полягала у поетапному вирішенні трьох груп питань: у першу групу входили «нескладні» питання – переговори по рибальству і морським кордонам, боротьба із захопленням суден; до другої групи належали питання, які могли бути предметом більш складних, тривалих переговорів – права людини, ембарго, деякі аспекти зовнішньої політики Куби та американська база у Гуантанамо; третя група найскладніших питань, які мали вирішуватися після встановлення відносин – компенсації за націоналізовану американську власність, виведення кубинських військ з Анголи та звільнення політичних в'язнів¹⁹. Закріпленням наміченого курсу стала Директива президента / NSC-6 від 15 березня 1977 р., в якій Дж. Картер висловив переконання, що Сполучені Штати повинні

---

¹⁷ Schoultz L. *That Infernal Little Cuban Republic: The United States and the Cuban Revolution*. Chapel Hill, 2009. P. 293-294.

¹⁸ Memorandum From Robert Pastor of the National Security Council Staff to the President's Assistant for National Security Affairs (Brzezinski). Washington, March 8, 1977. *Foreign Relations, 1977–1980, Vol. XXIII, Mexico, Cuba, and the Caribbean*. Washington, 2016. P. 16.

¹⁹ Summary of Conclusions of a Policy Review Committee Meeting. Washington, March 9, 1977. 9:30–10:30 a.m. Cuba (PRM 15 [17]). *Foreign Relations, 1977–1980, Vol. XXIII, Mexico, Cuba, and the Caribbean*. Washington, 2016. P. 21.

спробувати досягти нормалізації відносин з Кубою», тому що саме це «сприятиме просуванню американських інтересів»²⁰.

Демонстрацією нового курсу стало скасування заборони на подорожі американських громадян на острів та витрачання там доларів, припинення спостережних польотів. Для ефективної комунікації уряди США та Куби домовилися про створення так званих «секцій інтересів». Перші два роки існування секцій були періодом відновлення контактів, репатріації американців з подвійним громадянством та їхніх сімей, сприянням звільненню політичних в'язнів та інше. Проте згодом з'ясувалося, що покрокова стратегія Вашингтону мала свої недоліки – кубинський уряд розглядав перший етап переговорів окремо від загальних переговорів щодо нормалізації відносин і відмовився переходити до наступного етапу, поки США не скасують ембарго на продовольство і медикаменти та не оголосять про припинення всіх видів «терористичної діяльності»²¹. Внаслідок чого, виникла розбіжність між тим, що негайно вимагала Куба й тим, які дії американського уряду готові були підтримати Конгрес і громадськість.

Незважаючи на політику розрядки та контроль над озброєнням, США та СРСР продовжували брати участь у жорсткій конкуренції на регіональному рівні, залучаючи до цього своїх союзників. Так, через участь Куби у Першій Ефіопсько-сомалійській війні та повстанні у Катангах (Конго) наприкінці 1977-1978 рр., була поставлена під загрозу позитивна динаміка американсько-кубинських відносин. У травні 1978 р., президент Дж. Картер публічно засудив кубинські та радянські дії на африканському континенті²².

---

²⁰ Presidential Directive/NSC–6. Washington, March 15, 1977. *The Jimmy Carter Presidential Library and Museum*. URL.: <https://www.jimmycarterlibrary.gov/assets/documents/directives/pd06.pdf> (дата звернення 30.05.2020).

²¹ Memorandum From Robert Pastor of the National Security Council Staff to the President's Assistant for National Security Affairs (Brzezinski). Washington, April 5, 1977. Status Report on Implementation of PD/NSC–6 on Cuba. *Foreign Relations, 1977–1980, Vol. XXIII, Mexico, Cuba, and the Caribbean*. Washington, 2016. P. 24-25.

²² Carter J. North Atlantic Alliance Summit Remarks at the Opening Ceremonies. May 30, 1978. URL.: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/north-atlantic-alliance-summit-remarks-the-opening-ceremonies> (дата звернення 28.05.2020).

У цих умовах було поставлено питання про доцільність подальших переговорів з урядом Ф. Кастро, бо кубинці продемонстрували єдність своєї позиції з СРСР та відмовилися піти на компроміс.

Загострення локальних військових конфліктів у країнах «третього світу» наприкінці 1970-х рр. викрило недоліки політики розрядки й сприяло погіршенню відносин США з Радянським Союзом і Кубою. У грудні 1979 р., через вторгнення радянських військ до Афганістану, відбулося чергове загострення радянсько-американських відносин, яке призвело до бойкоту та міжнародної ізоляції СРСР. Щодо Куби, як його союзника, було посилено ембарго, відновлено заборону на поїздки американських громадян на острів, зупинені переговори щодо нормалізації відносин. Політика розрядки була завершена.

Висновки. Політика США щодо Куби в умовах розрядки міжнародних відносин (1969-1979 рр.) характеризувалася хвилеподібним характером, що було пов'язано не тільки зі специфікою американсько-радянських відносин зазначеного періоду, але й з особистим ставленням американського керівництва до Ф. Кастро. Так, позиція Р. Ніксона не поширювати на Кубу, як союзника Радянського Союзу, політику розрядки та продовжувати приховану підривну діяльність, в кінцевому підсумку призвела до збільшення залежності Куби від Москви. Під час президентства Дж. Форда в американсько-кубинських відносинах наступила певна «відлига», що проявилось у підтримці прихованих зав'язків з урядом Ф. Кастро для зняття напруги у відносинах між двома країнами та послабленні політики санкцій у латиноамериканському регіоні. Проте, активна африканська політика Куби і участь у війні в Анголі поклали край ініціативі адміністрації Дж. Форда щодо нормалізації відносин. За президентства Дж. Картера була зроблена спроба розпочати переговорний процес, якій був спрямований на відновлення дипломатичних відносин. Однак через загострення військових конфліктів в Африці, які продемонстрували єдність позиції СРСР і Куби, позитивна динаміка американсько-кубинських відносин була поставлена під загрозу. Із

завершенням політики розрядки США повернулися до традиційних підходів у взаєминах з режимом Ф. Кастро. Перспективи подальших розвідок у даному напрямі можуть бути пов'язані з поглибленим дослідженням ролі дипломатії в американсько-кубинських відносинах та у формуванні політики США щодо Куби у 1969 – 1979 рр.

Джерела та література

1. Carter J. North Atlantic Alliance Summit Remarks at the Opening Ceremonies. May 30, 1978. URL.: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/north-atlantic-alliance-summit-remarks-the-opening-ceremonies> (дата звернення 28.05.2020).
2. Dent D., O'Brien C. The Politics of the U.S. Trade Embargo of Cuba, 1959-1977. *Towson University Journal of International Affairs*. 2016. Vol. XII. Nov. 1. P. 166-182. URL.: <https://cpb-us-w2.wpmucdn.com/wp.towson.edu/dist/b/55/files/2017/11/POLITICS-OF-US-TRADE-EMBARGO-WITH-CUBA-1cd8yqu.pdf> (дата звернення 16.05.2020).
3. Ford J. R. Remarks on Taking the Oath of Office. August 09, 1974. URL.: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-taking-the-oath-office> (дата звернення 26.05.2020).
4. Ford J. R. The President's News Conference. December 20, 1975. URL.: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/the-presidents-news-conference-57> (дата звернення 26.05.2020).
5. Franklin J. Cuba and the U.S. Empire: A Chronological History. New York : Monthly Review Press, 2016. 464 p.
6. Gonzalez E. The United States and Castro: Breaking the Deadlock. *Foreign Affairs*. 1972. Vol. 50, No. 4 (Jul.). P. 722-737.
7. Kissinger H. Years of Renewal. The Concluding Volume of His Classic Memoirs. New York : Simon and Schuster, 2011. 1152 p.
8. LeoGrande W. M., Kornbluh P. Back Channel to Cuba: The Hidden History of Negotiations between Washington and Havana. Chapel Hill : The University of North Carolina Press, 2015. 567 p.
9. Memorandum From Robert Pastor of the National Security Council Staff to the President's Assistant for National Security Affairs (Brzezinski). Washington, April 5, 1977. Status Report on Implementation of PD/NSC-6 on Cuba. *Foreign Relations, 1977-1980, Vol. XXIII, Mexico, Cuba, and the Caribbean* / Ed. A. O. Poster, A. M. Howard. Washington : United States Government Printing Office, 2016. P. 24-29.
10. Memorandum From Robert Pastor of the National Security Council Staff to the President's Assistant for National Security Affairs (Brzezinski). Washington, March 8, 1977. *Foreign Relations, 1977-1980, Vol. XXIII, Mexico, Cuba, and the*

Caribbean / Ed. A. O. Poster, A. M. Howard. Washington : United States Government Printing Office, 2016. P. 14-18 p.

11. Memorandum of Conversation. Washington, April 11, 1969. 5 p.m. Swiss Follow-up on Indications from Castro of Desire for Dialogue with U.S. *Foreign Relations of the United States, 1969–1976, Vol. E–10, Documents on American Republics, 1969–1972.* URL.:

https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1969-76ve10/pg_d199-1 (дата звернення 06.05.2020).

12. Memorandum Prepared for the 303 Committee. Washington, April 26, 1969. Feasibility of Covert Operations Against Cuba. *Foreign Relations of the United States, 1969–1976, Vol. E–10, Documents on American Republics, 1969–1972.* URL.: https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1969-76ve10/pg_d200-01 (дата звернення 06.05.2020).

13. Nixon R. Inaugural Address. January 20, 1969. URL.: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/inaugural-address-1> (дата звернення 21.05.2020).

14. Presidential Directive/NSC–6. Washington, March 15, 1977. *The Jimmy Carter Presidential Library and Museum.* URL.: <https://www.jimmycarterlibrary.gov/assets/documents/directives/pd06.pdf> (дата звернення 30.05.2020).

15. Schoultz L. That Infernal Little Cuban Republic: The United States and the Cuban Revolution. Chapel Hill : University of North Carolina Press, 2009. 744 p.

16. Summary of Conclusions of a Policy Review Committee Meeting. Washington, March 9, 1977. 9:30–10:30 a.m. Cuba (PRM 15 [17]). *Foreign Relations, 1977–1980, Vol. XXIII, Mexico, Cuba, and the Caribbean* / Ed. A. O. Poster, A. M. Howard. Washington : United States Government Printing Office, 2016. P. 19-21.

17. Telegram 295722 / Tosec 240257 From the Department of State to Secretary of State Kissinger in Paris. Washington, December 16, 1975, 0216Z. *Foreign Relations of the United States, 1969–1976, Vol. E–11, Part 1, Documents on Mexico; Central America; and the Caribbean, 1973–1976.* / Ed. A. M. Howard, H. Jones. Washington : United States Government Printing Office, 2015. P. 818-819.

18. Waldron L. Watergate: The Hidden History: Nixon, The Mafia, and The CIA. Berkeley : Counterpoint Press, 2012. 808 p.